

Ziekenhuizen, omarm kangoeroezorg nu!

Vorig jaar publiceerde de WHO richtlijnen voor alle te vroeg en te licht geboren baby's. In het oog springt het omarmen van kangoeroezorg als nieuwe standaard: direct na de geboorte continu buidelen via huid-op-huidcontact met een minimum van 8 uur per dag, maar bij voorkeur 24/7. Daar staat tegenover dat hier in de meeste ziekenhuizen nog geen sprake van is. Hoog tijd dus om kangoeroezorg als 'best practice' te omarmen.

Anne-Marie Enneking-Louwerse en Sanne Lacor

Kangoeroezorg houdt in dat de baby huid-op-huid contact maakt met de ouder. Enkel gekleed in een luier wordt de baby op de blote huid van een ouder of verzorger geplaatst. Idealiter bij de moeder, maar ook vaders, broertjes en zusjes, pleegmoeders, grootouders, adoptieouders en zelfs professionals kunnen buidelen.

Routinezorg

'Ik heb niets uitgevonden maar eenvoudigweg de lessen van de natuur aangepast aan het gedrag van de mens, waarbij ik de couveuse vervangen heb door de moeder zelf.' Dat waren de woorden van Dr. Edgar Allen Rey, de kinderarts uit Colombia die Kangoeroemoederzorg ontwikkelde. Vorig jaar, 45 jaar later, werd het global paper 'Kangoeroe-moederzorg: een transformatieve innovatie in de gezondheidszorg' van de WHO gepresenteerd.

De nieuwe richtlijnen spreken duidelijk taal - maak er routinezorg van -

'In ziekenhuizen ligt de focus nog te vaak op de medische, technische aspecten'

maar tegelijkertijd is er op dit gebied nog een wereld te winnen. Dat implementatie van kangoeroezorg óók in ons land mogelijk is, laten de ziekenhuizen zien die deze praktijk succesvol hebben geïmplementeerd. Maar de implementatie van kangoeroezorg verloopt traag. Het vraagt allereerst om bewustwording van de impact en het belang van huid-op-huidcontact.

Gedeelde missie

Het idee dat huid-op-huidcontact de ideale omgeving is voor alle zorg strookt nog niet met de praktijk van alle dag. Eén van de redenen is dat in ziekenhuizen de focus nog te vaak ligt op de medische, technische aspecten. Debet aan de trage implementatie zijn, naast onvoldoende kennis, meerdere factoren. Denk aan beperkte facilitaire mogelijkheden, culturele barriè-

res en onvoldoende voorlichting aan ouders.

Benjamin Care en Strong Babies zetten zich dagelijks in om hier verandering in te brengen. Gedreven door hun gezamenlijke droom om kangoeroezorg de standaard te maken in de zorg voor alle pasgeborenen, hebben de twee organisaties de handen ineengeslagen.

Medische zorg verandert niet

De medische zorg aan deze fragiele baby's blijft hetzelfde. Wel verandert de plek waar de zorg plaatsvindt, namelijk tijdens het huid-op-huidcontact. De bouw van familiekamers, het implementeren van gezinsgerichte zorg en Family Integrated Care zijn een greep uit de vele initiatieven die ten doel hebben om ouders de zorg

Pakketten voor ziekenhuizen

Samen zetten Benjamin Care en Strong Babies zich in voor scholing, buidelstoelen, buideltops en voorlichtingsmateriaal om ziekenhuizen te ondersteunen bij de implementatie. Dankzij de gulle bijdragen van donateurs van Strong Babies konden we in 2023 maar liefst vier ziekenhuizen hiermee verblijden en afgelopen voorjaar nog eens twee. Dat er belangstelling is voor deze ondersteuning, staat buiten kijf: zeventien ziekenhuizen hebben zich inmiddels aangemeld voor de Kangoeroezorg-inzamelingsactie van Strong Babies.

voor hun kind in eigen handen te geven.

Helaas komt scheiding van moeder en kind na de geboorte nog altijd frequent voor. Nils Bergman, een Zweedse arts en expert op het gebied van huid-op-huidcontact stelt dit aan de kaak: "Het merendeel van de pasgeborenen die medische zorg nodig hebben, worden in couveuses geplaatst en gescheiden van hun ouders. Scheiding van moeder en kind leidt tot ontregeling van beiden en veroorzaakt toxische stress." Hij pleit voor de wereldwijde invoering van het zero separation beleid. De nieuwste richtlijnen van de WHO zijn op dit concept gestoeld.

Gevoelige periode

Het lichaam van de moeder is de natuurlijke habitat voor het kind. Na de geboorte is direct lichamelijk contact met de baby cruciaal. Studies wijzen uit dat er kort na de geboorte een gevoelige periode is, die langdurige effecten lijkt te hebben op de hechting

en tevens de ontwikkeling van het kind kan beïnvloeden. Fysiek contact bevordert de ontwikkeling van een veilige gehechtheidsrelatie tussen ouders en hun baby's. Ouders leren via huid-op-huid contact de signalen van hun kind kennen en worden sensitief voor hun behoeftes. Bovendien stelt de kangoeromethode een moeder in staat om vertrouwd te raken met haar pasgeborene. Hierdoor kan zij het moederschap in eigen tempo versterken en het gevoel van ouderlijke competentie vergroten. Ook vaders die huid-op-huidcontact bieden, profiteren van de voordelen: ze ervaren een sterkere band en gehechtheid met hun baby en hebben meer zelfvertrouwen als vader.

Zintuiglijke ervaring

Vanuit het perspectief van de baby is huid-op-huid een multi sensorische ervaring, omdat het alle zintuigen tegelijk activeert. Dit biedt een scala aan tactiele prikkels, zoals warmte, zachtheid en druk die de zenuwuiteinden stimuleren en een gevoel van comfort en veiligheid bevorderen. Tijdens huid-op-

huidcontact kan de baby de geur van de ouder ruiken. Deze geur is vertrouwd en bevordert de hechting tussen ouder en kind. De baby hoort de hartslag en ademhaling van de ouder wat helpt bij het reguleren van zijn eigen vitale functies. Alhoewel de baby tijdens dit contact meestal de ogen gesloten houdt, kan hij nog steeds enkele visuele prikkels ervaren, zoals het voelen van de nabijheid van de ouder en het herkennen van een vertrouwd gezicht. Deze multisensorische stimulatie bevordert de hersenontwikkeling, verbetert de groei en stimuleert de interactie met ouders.

Strong Babies

Uitgangspunt van Strong Babies is dat elke baby het verdient om zo krachtig mogelijk te beginnen aan het leven. Met dat doel voor ogen wordt geïnvesteerd in wetenschappelijk onderzoek en kangoeroezorg. Zo draagt Strong Babies bij aan een zo gezond mogelijke toekomst voor de allerkleinsten. Kijk voor meer informatie op strongbabies.nl

'Scheiding van moeder en kind leidt tot ontregeling en veroorzaakt toxische stress'

Wetenschappelijk bewijs

Verschillende wetenschappelijke mechanismen verklaren de talloze voordelen van kangoeroezorg. Zo toont onderzoek aan dat het directe contact de aanmaak van oxytocinesecretie stimuleert. Dit leidt tot een verhoogde productie van moedermelk, wat bloedarmoede tegengaat en de groei bevordert. Oxytocine-afgifte verbetert ook de interactie tussen moeder en pasgeborene. Het versterkt de band wat de ontwikkeling van sociaal gedrag en veilige gehechtheid bevordert.

Huid-op-huidcontact direct na de geboorte zorgt verder voor stressregulatie door verlaagde cortisolspiegels en afgifte van oxytocine. Het bevordert ook de stabilisatie van de hartslag en snellere gewichtstoename. Door de overdracht van beschermende microbiota van de huid van de moeder verbetert bovendien de immunofunctie van baby's. Kangoeroezorg kan ook

helpen bij de rijping van het somatosensorische systeem wat betrokken is bij de verwerking van tast, pijn, temperatuur en proprioceptieve prikkels. Daarnaast heeft het effect op de functionele connectiviteit, de mate waarin hersengebieden tegelijkertijd actief zijn. Dit leidt tot verbeterde sensorische verwerking en cognitieve functie. Op latere leeftijd zijn positieve effecten op hechting en ontwikkeling nog steeds te zien. De impact gaat wellicht nog verder. Fysiek contact heeft mogelijk levenslange gevolgen op ons genetisch materiaal.

Tijd voor verandering

Het belang van het omarmen van kangoeroezorg mag duidelijk zijn. De transitie van couveusezorg naar huid-op-huidcontact vereist niet alleen een praktische verandering in de dagelijkse praktijk, maar ook een verandering in de mindset en cultuur binnen de gezondheidszorg. Daarom blijven we

ons inzetten om zorgverleners op te leiden om huid-op-huidcontact te bevorderen als onderdeel van de standaardzorg voor pasgeborenen. Ander speerpunt is ouders te informeren en aan te moedigen om deel te nemen aan deze vorm van zorg. Nabijheid is de basis voor een gezonde ontwikkeling.

Gouden driehoek

De kinderarts Edgar Allen Rey geloofde in de kracht van liefde, warmte en de moederlijke aanwezigheid, wat hij beschouwde als de gouden driehoek. Het moet voor hem een kroon op zijn schepping zijn, dat zijn ideeën nu ruim 45 jaar later resulteren in de 'best practice' voor alle prematuren en pasgeborenen wereldwijd. Zijn insteek heeft vandaag de dag nog niets van zijn glans verloren. Het krijgen van liefde en warmte is een universele basisbehoefte voor elke baby, waar je wieg ook staat. Moeder en baby zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en kangoeroezorg is een natuurlijke manier om dit te realiseren. Laten we kangoeroezorg samen de plek binnen de zorg geven die het toekomst! ●

Sanne Lacor (info@strongbabies.nl), is directeur van Strong Babies, de goede doelenorganisatie in Nederland die zich sinds 2014 inzet voor zieke en te vroeg geboren baby's. Anne Marie Enneking-Louwerse (info@benjaminicare.nl) is eigenaar van Benjamin Care en ervaringsdeskundige. De combinatie van de vroeggeboorte van haar zoon en jarenlange werkervaring als pleegkundige op de Neonatale Intensive Care Unit (NICU) vormden de basis voor de Benjamin Care producten. Zie www.benjaminicare.nl